

JAZYK A JEHO MINULOSŤ

**O slovách hoci,
najmä, bisťu**

Mgr. JAROMÍR KRŠKO

(Pokračovanie)

Slovenská častica **najmä** pozostávala pôvodne z predložky na a podstatného mena **jmä**. Spoluhláska **j** mala pôvodne podobu samo-

hlásky **i**, samohláska **ä** mala podobu **e** s nosovou výslovnosťou (**e(N)**), preto pôvodnú podobu môžeme zrekonštruovať ako na **ime(N)**, teda "na meno", české (**ze**)jména. Zdôrazňovacia funkcia tejto častice je vlastne obsiahnutá a priori v jej historickej podobe.

Časticu **bisťu** charakterizuje Krátky slovník slovenského jazyka ako "mierne zahrešenie" (KSSj, 1987, s. 47). Historický slovník slovenského jazyka (1991) dokladá túto časticu v historickom zápise z Tisovca roku 1662: "proti Bohu se ruhal, zlorečíc "bisťu v tvojom Bohu". " (HSS, 1991, s. 134). A. P. Zátarecký v Slovenských prísloviach, porekadiach a úsloviach (1975) uvádza na s. 577 časticu **bisťu** v spojeniach: "**Bisťubohu, Bisťubohu, kamennému bohu!, Bisťubohu, prabohu!, Bisťu Dade!, Bisťuže ti Vydade!**"

Aj v tomto prípade ide o časticu zloženú z dvoch slov **b - isťu**, t. j. **bohu isťu** (uistiť boha). Podobný význam majú častice **bohuprisám, prisahám bohu, prisámbohu...**

Rozdiel medzi **bisťu** a **bohuprisám** môže byť aj v dobe vzniku spojenia. Význam častice **bisťu** je mierne zahrešenie a mohlo vzniknúť ešte v dobe pohanstva, kedy vzťah k viere v jedného boha nebol až taký silný, ako v čase christianizácie. Po prijatí kresťanstva mohlo vzniknúť slovo **bohuprisám**, ktoré je vyjadrením pravdy (prisahajúc na boha). Takýmto spôsobom vznikli aj iné slová: **bodaj** (pôvodne **boh daj**), **pamodaj** (**pán boh daj**), **nezna-boh, bohumilý, bohomluvec** (pôvodné pomenovanie teológa), **bohužiaľ**.